

вирішення вимагає уваги до фундаментальних, онтологічних проблем філософської етики. Цей розділ має назву «Проблема обґрунтування етичних норм і цінностей в контексті культури: трансформація і межі онтологічного підходу» і написаний В.А.Малаховим.

Третій і четвертий розділи книги ставлять більш конкретні за масштабом проблеми й відповідно менші за обсягом. У розділі О.О.Кисельової «Моральнісність як безпосереднє ставлення до іншого» на основі ґрунтовного історико-філософського аналізу проблеми чужого «я» «моральнісність» (за авторською термінологією) розкривається як здатність людини до співпереживання. Саме такі моменти безпосереднього ставлення до іншого кристалізуються у моральних нормах, залишаючись, однак, живим джерелом їхніх змін і відтворення у плінних умовах нашого буття. Завершальний, четвертий розділ «Співвідношення духовних і життєвих цінностей як проблема етики», написаний Т.Г.Аболіною, спрямовано на подолання антитези «духу» і «життя» в етиці. Авторський виклад пронизано тією думкою, що «намагання побудувати об'єктивну етику, що виключає апіорні передумови моральнісного досвіду, приречене на поразку» (с.122). Існуванню моральних цінностей передуює, на думку автора, переживання життя як всеохоплюючого блага в царині безпосередньої чуттєвої стихії. «Саме тому життєва практична діяльність по самій своїй суті не ворожа духовності, а сприяє її дійсній присутності в безпосередньому житті» (с.135) — таким гармонійним, з огляду на ворожу духовності дійсність, виявилось закінчення останнього розділу книги, виражаючи завжди необхідний для етики оптимізм.

Усі розділи книги написані з різних теоретичних позицій, але у кожному тексті відчувається особистість автора. Книга вводить нас у світ неповторних філософських інтуїцій тих, хто її написав, немов запрошуючи до продовження діалогу на підняті теми. Філософське співтовариство має бути вдячним авторам за нагоду поспілкуватися на теми, здавалося б, традиційні, але по-новому актуальні у пліні часу, та біда — через дуже незначний наклад книга може залишитися недосяжною для багатьох зацікавлених читачів.

Є. Мулярчук

Alois Maria Haas, Meister Eckhart als normative Gestalt geistlichen Lebens. Zweite, durchgesehene und mit einem Nachwort erweiterte Ausgabe, Johannes Verlag Freiburg 1995, 151 Seiten.

Алоїс Марія Хаас, «Майстер Екхарт як нормативна постать духовного життя». Друге, переглянуте і доповнене післямовою видання. Видавництво «Йоганнес Ферлаг», Фрайбург, 1995 р. — 151 с.

Метою усієї містики та метафізики майстра Екхарта є пізнання вищої дійсності наособистісного абсолюту та злиття з нею. Пізнання в даному випадку не можна розуміти в звичайному філософському сенсі. Містично-метафізичне пізнання майстра Екхарта являє собою швидше духовне споглядання дійсності Бога. Це духовне споглядання є водночас виразом з'єднан-

ня людини із самим абсолютом. Саме цьому *unio mystica* (містичному союзу) присвятив майстер Екхарт усе своє життя і творчість. Автор вищеназваної книги, швейцарський вчений-германіст Алоїс Марія Хаас, намагається у своїй праці розкрити вчення майстра Екхарта про духовний шлях до найвищої божественної дійсності як мету, яку можна здійснити. У передмові автор зазначає, що окремі глави книги слугували йому матеріалами лекцій з введення в духовність майстра Екхарта, з якими він виступав у 1978 році перед групою священників. Метою цих лекцій було зобразити Екхарта як учителя духовного життя, водночас виважено показуючи його як містично-метафізичну сміливість, так і належність до християнської традиції. Спочатку Алоїс Марія Хаас змальовує духовність майстра Екхарта через розкриття самого вчення про духовний шлях до Бога. Під кінець він досліджує два найважливіших містично-метафізичних поняття вчення майстра Екхарта, а саме «відречення» й «основа душі». В цьому зв'язку Хаас детально звертається до поняття іскри Божої в душі людини. Одночасно автор пояснює співвідношення всього сотвореного з Богом у вченні майстра Екхарта і робить висновок, що для Екхарта всяке створіння ніщо в порівнянні з Богом. Це міг би бути хороший аргумент проти новочасного нігілізму, проте автор з практичних міркувань лишає його поза увагою. Адже майстер Екхарт навіть найвищу дійсність оголошує нічим. Але це ніщо не є ніщо нігілістів. Це швидше заперечення усієї релятивності відносно незаперечного абсолюту найвищої божественної дійсності. Загалом книга Алоїса Марія Хааса є добрим вступом у містику майстра Екхарта з точки зору римо-католицької церкви. Цей вступ може слугувати нагодою до безпосереднього знайомства з творами найвизначнішого середньовічного містика, писаними німецькою та латиною, щоб осягнути всю об'єктивність та свободу його духовності.

Роланд Піч (Мюнхен-НаУКМА)

Б.П. Иванюк. Метафора и литературное произведение (структурно-типологический, историко-типологический и прагматический аспекты исследования). — Черновцы: Рута, 1998. — 252 с.

Світоглядну концепцію книги якнайкраще виражає неоміфологічна думка Х. Ортеги-і-Гассета про те, що в основі величної споруди Всесвіту лежить крихітне тільце метафори. Світ, онтологічно цілісний «для себе», завдяки метафорі постає гносеологічно та психологічно цілісним «для нас». Перейнятість щодо виявлення цієї цілісності на різних рівнях літературознавчого пізнання буквально пронизує книгу і є обов'язковою вимогою до анонсованої автором наукової дисципліни — метафорології. Тривала історія вивчення метафори, з одного боку, та добре усвідомлена останнім часом необхідність формування нової парадигми гуманітарних знань — з іншого, дозволяють говорити не лише про наукову, а й, сказати б, екзистенційну актуальність подібних досліджень.

Розділ 1-й присвячений проблемі структурно-типологічної співвіднесеності метафори з твором (через певну формально-змістовну самодостатність), жанром (як формою художнього мислення), сюжетом (як компо-